

अर्थशास्त्र
Economics
(214)
शिक्षक अंकित मूल्यांकन पत्र
Tutor Marked Assignment

एकूण गुण २०
Total Marks: 20

टिप्पणी : (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. प्रत्येक प्रश्नाचे गुण त्या प्रश्नासमोर दर्शविले आहेत.

Note: All questions are compulsory. The Marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) विद्यार्थ्यांने उत्तरपत्रिकेच्या पहिल्या पानावर आपला नोंदणीक्रमांक, नाव, ज्या केंद्रामार्फत परीक्षेस बसणार आहे, त्या केंद्राचे नाव आणि विषय लिहिणे आवश्यक आहे.

Write your name, enrollment numbers, AI name and subject on the first page of the answer sheet.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे प्रत्येकी ४० शब्दांत उत्तर द्या. 2
Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) 'सुक्ष्म आणि स्थूल अर्थशास्त्राची संकल्पना एकमेकांवर अवलंबून आहेत.' योग्य उदाहरणासह विधान स्पष्ट करा. (धडा १

पहा)

"The concept of micro and macro economics interdependent on each other." Explain the statement with suitable example. (See Lesson-1)

(b) अर्थव्यवस्थेचा विकास हा मानवी गरजा निर्माण करण्यात आणि मानवी इच्छा पूर्ण करण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावतो हे स्पष्ट करा. (धडा २ पहा)

The development of the economy plays a pivotal role to creates needs and satisfying human wants. Explain. (See Lesson-2)

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे प्रत्येकी ४० शब्दांत उत्तर द्या. 2
Answer any one of the following questions in about 40 to 60 words.

(a) कोणत्याही देशाच्या आर्थिक विकासासाठी आणि समृद्धीसाठी खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रांचे सहअस्तित्वही पूर्व शर्त मानली जाते हे विधान स्पष्ट करा. (धडा ४ पहा)

"Co-existence of private and public sectors is considered as pre-condition of economic development and prosperity of a country." Explain the statement. (See Lesson-4)

(b) श्रमकेंद्रित तंत्रे आणि उत्पादनाच्या भांडवल केंद्रित तंत्रामध्ये फरक करा. त्यापैकी कोणता आपल्या अर्थव्यवस्थेसाठी योग्य आहे आणि का? (धडा ५ पहा)

Distinguish between labour-intensive techniques and capital-intensive techniques of production. Which one them is suitable for our economy and why? (See Lesson-5)

3. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे प्रत्येकी ४० ते ६० शब्दांत उत्तर द्या. 2
Answer any one of the following questions in about 40 to 60 words.
- (a) मागणी व पुरवठा शक्तीच्या साहाय्याने बाजारातील वस्तूंची असमतोल किंमत कशी समायोजित केली जाते?
आकृतीच्या साहाय्याने स्पष्ट करा. (धडा ११ पहा)
How is disequilibrium price of commodity adjusted in the market with the help of demand and supply forces? Explain with help of a graphical presentation.
(See Lesson-11)
- (b) एखाद्या वस्तूची किंमत ठरवताना पूर्णपणे स्पर्धात्मक बाजारपेठ आणि मक्तेदारी असलेल्या बाजारपेठेत उत्पादकांची भूमिका उलट असते कारण स्पष्ट करा. (धडा १२ पहा)
The role of producers in a perfectly competitive market and a monopoly market is reversed while determining the price of a commodity. Explain the reason.
(See Lesson-12)
4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर १०० ते १५० शब्दांत लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.
- (a) काळाबाजाराची व्याप्ती जनतेच्या कल्याणासाठी कमाल मर्यादा किंवा नियंत्रण किंमत याद्वारे नियंत्रित केली जाते हे विधान योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. (धडा १३ पहा)
“The extent of ‘Black Marketing’ is controlled by the instrument of ceiling price or control price for the welfare of the masses.” Explain the statement with a suitable illustration.
(See Lesson-13)
- (b) तुम्हाला तुमच्या परिसरातील विमा कंपनीच्या शाखा कार्यालयाला भेट देण्याची सूचना केली जाते. शाखेच्या विमा कार्य कारिणीला भेटा आणि विमा पॉलिसी घेण्याच्या प्रक्रियेबद्दल चर्चा करा. चर्चेच्या आधारे संक्षिप्त अहवाल तयार करा. (धडा १६ पहा)
You are suggested to make a visit to the Insurance Company Branch Office in your locality. Meet to Insurance Executive officer of the branch and discuss about the process of taking insurance policy. Prepare a brief report on the basis of discussion.
(See Lesson-16)
5. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर १०० ते १५० शब्दांत लिहा. 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words. 4

- (a) पूणपणे स्पर्धात्मक बाजारपेठ आणि मत्तेदारी बाजाराच्या वैशिष्ट्यांची तुलना करा. (धडा १२ पहा)
Compare the features of the perfect competitive market and a monopoly market.
(See Lesson -12)
- (b) “स्वातंत्र्योत्तर काळात पंचवार्षिक योजनेत औद्योगिकीकरणाच्या क्षेत्रात उल्लेखनीय प्रगती झाली आहे.” हे विधान स्पष्ट करा. (धडा १९ पहा)

During the post-independent era, five years plan has shown remarkable progress in the field of industrialization. Elaborate the given statement. (See Lesson – 19)

6. खालीलपैकी कोणताही एक प्रकल्प तयार करा. 6
Prepare any one project out of the given below 6

- (a) खालील शीर्षकांच्या संरचना अंतर्गत सरकारने सुरू केलेल्या गरिबी निर्मूलन कार्यक्रमावर प्रकल्प कार्य तयार करा.
- परिचय
  - गरिबीचा अर्थ आणि सद्यस्थिती
  - २०००-२०२२ या कालावधीतील गरिबी निर्मूलन कार्यक्रमाचे संक्षिप्त वर्णन.
  - चाचणी-परिणाम
  - निष्कर्ष आणि सूचना (धडा २१ पहा)

Prepare a Project work on ‘Poverty Alleviation’ Program introduced by the Govt. under the structure of following headings-

- Introduction.
- Meaning and present situation of poverty.
- A brief description of the Poverty Alleviation Program right from the period between, 2000 – 2022.
- Findings.
- Conclusion and Suggestions. (See Lesson–21)

- (b) खालील शीर्षकाखाली तुमच्या जवळच्या परिसरात असलेल्या पोस्ट ऑफिसमधील बचत बँक खाते उघडण्याचा एक प्रकल्प तयार करा.
- पोस्ट ऑफिस चित्र चिकटवा.
  - कर्मचा-याने दिलेल्या सूचना
  - बचत खाते उघडण्यासाठी आवश्यक कागदपत्रे
  - कागदपत्रांची प्रत
  - पोस्ट खाते उघडण्याचे फायदे (धडा २१ पहा)

Prepare a project on the opening of a savings bank account in a post office situated in your nearby locality under following headings-

- Paste a picture of the post office.

- Guidelines provided by the employee.
- Documents required for opening a saving account.
- Copy of documents.
- Benefits after opening an account.

(See Lesson-21)